

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Asumisen rahoitus ja kehittämiskeskus

Aran toimintakertomus ja tilinpäätös 1.1. – 31.12.2023

Viite
Hänvisning

Asia Ympäristöministeriön kannanotto Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen (Ara)
toimintakertomuksesta ja tilinpäätöksestä vuodelta 2023

Ärende

Ympäristöministeriö antaa talousarvioasetuksen (1243/1992) 66i §:n edellyttämän
tilinpäätöskannanoton Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen vuoden 2023 toiminnasta.

LIITE

Ympäristöministeriön tilinpäätöskannanotto Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen vuoden 2023 toiminnasta

- PL 35, 00023 VALTIONEUVOSTO • www.ym.fi
- PB 35, FI-00023 STATSRÅDET, FINLAND • www.ym.fi

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN TILINPÄÄTÖSKANNANOTTO ASUMISEN RAHOITUS- JA KEHITTÄMISKESKUKSEN VUODEN 2023 TOIMINNASTA

1. Arvio tuloksellisuudesta ja sen kehityksestä sekä asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus raportoi vuoden 2023 toimintakertomuksessaan kaudelle 2020-2023 laaditun tulossopimuksensa toteutumisesta. Virasto palveli kattavasti asiakkaitaan muuttuvissa tilanteissa. Virasto on hallinnut henkilöstövoimavaroja mm. osaamisen ajantasaisena pitämisellä ja henkilöstön joustavalla käytöllä eri tehtävissä.

Kertomusvuonna 2023 valtion tukeman koko Ara-tuotannon aloitusmäärä oli korkealla tasolla. Vuoden 2023 alussa rakentamisen alhainen suhdannetilanne sekä korkeat rakennuskustannukset ja epävarmuus niiden kehityksestä vaikeuttivat Ara-hankkeiden hyväksymistä. Rakentamisen kustannustason nousu pysähtyi ja kääntyi loppuvuonna laskuun. Suhdannetilanteen elpyessä lisääntyi hakemusten määrä merkittävästi. Tähän vastaten Ara myönsi loppuvuoden aikana huomattavan määrän tukipäätöksiä myöntövaltuuden verran. Loppuvuonna 2023 Ara on aloittanut valmistautuminen hallitusohjelman ja vuoden 2024 talousarvioehdotuksen mukaisiin määrärahasäästöihin.

Valtion tukeman asuntotuotannon keskeisiä tavoitteita on edistää kohtuuhintaisen asumisen toteutumista asuntomarkkinoilla sekä varmistaa valtion tuen ohjautuminen asukkaille. Ympäristöministeriö toteaa, että näiden tavoitteiden toteutuminen on mahdollista varmistaa tehokkaalla Aran suorittamalla valvonnalla ja ohjeistuksella. Lainoituksen alueellisessa kohdentamisessa ympäristöministeriö painottaa edelleenkin sen tärkeyttä, että Ara jatkossa kiinnittää riittävästi huomiota uustuotannon ja perusparannushankkeiden kohdentamiseen erityisesti tavallisten asuntohankkeiden osalta vain sellaisille kasvukeskusalueille, joilla on pitkäaikaista kohtuuhintaisten asuntojen tarvetta. Ara on myös osallistunut useiden ympäristöministeriön vastuulla olevien asuntopoliittisten toimenpiteiden toimeenpanoon, hankkeiden valmisteluun ja toteuttamiseen sekä edistänyt valtion ja kaupunkien välisten sopimusten toteutumista.

Ara on kehittänyt pitkäjänteisesti ennakoivaa ohjausta ja neuvontaa. Valvonnassa on tärkeää edelleen jatkaa suunnitelmallista valvontatoimintaa. Riskien hallintaa on tärkeää kehittää ja toteuttaa yhteistyössä Valtiokonttorin kanssa. Aran rahoituksen toimintaa on tarkoituksenmukaista tukea mm. riittävällä arviointi- ja tarkastustoiminnalla ja niiden kehittämisellä. Aran toiminnassaan toteuttamaa valvontaa ja tarkastustoimintaa edelleen kehitettäessä voidaan siitä saatavia tuloksia hyödyntää soveltuvin osin osana valtioneuvostotasoista riskien hallintaa. Keskeisenä tavoitteena on saada oikeat riskeihin liittyvät tiedot käytettäväksi erityisesti hallinnonalan ja edelleen valtioneuvoston päätöksenteon tueksi. Tällä turvataan mm. toiminnan jatkuvuutta ja toimintaedellytysten säilymistä ja luodaan luotettavaa perustaa päätöksenteolle. Riskienhallinnan avulla varmistetaan myös talouden ja toiminnan laillisuutta ja tuloksellisuutta sekä hyvää hallintotapaa.

Viraston tavoitteena on palveluiden digitalisointi. Sähköisistä käsittelyjärjestelmistä ja niistä saatavilla hyödyillä ydintoimintaan sekä järjestelmien jatkokehittämisen tavoitteena on toiminnan tehostaminen ja palvelun parantaminen. Valtion yhteisten järjestelmäkehittämishankkeiden avulla ja niihin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa mukaan pääsyllä voidaan luoda hyvät edellytykset virastojen tuloksellisuuden parantamiseen. Sähköiset käsittelyjärjestelmät hyödyttävät osaltaan rakennetun ympäristön digitalisaatiokehitystä. Myös määrärahojen myöntämisen käsittelyprosessiin liittyvä ohjaus ja viestintä ovat osa toiminnan kehittämistä.

Aran määrärahojen myöntämiseen liittyvät tehtävät ovat lisääntyneet, minkä vuoksi on ollut tärkeää priorisoida tehtäviä sekä kehittää ja vakiinnuttaa prosesseja. Organisaation työhyvinvoinnin, jaksamisen ja työtyytyväisyyden kehittymistä ja ilmenemistä on myös tärkeä seurata. Etätyöskentely ei ole heikentänyt viraston tehtävien hoitamista.

Tavoitteena tulee olla kaikkien tukien osalta niiden tehokas toimeenpano. Virastolla on kokemusta uusien avustusjärjestelmien käynnistämiseen ja palveluprosessin järjestämiseen. Ympäristöministeriö toteaa, että Aran tulee edelleen säännöllisesti raportoida ministeriölle käytetyistä valtuuksista ja määrärahoista sekä esittää arvio tulevasta kehityksestä, jotta valtuuksien ja määrärahojen käyttö ja kohdentaminen voidaan optimoida—

Tavoitteiden mukaisesti tuotanto on painottunut suurimpiin kasvukeskuksiin. Koko maan tasolla tarkasteltuna Ara -kohteiden vuokrat olivat edullisemmat kuin vapaarahoitteisten kohteiden vuokrat. Ara -hankkeissa rakentamisen hinnat kääntyivät laskuun koko maan tasolla edelliseen vuoteen verrattuna. Korjausrakentamisen tukemisessa on niin ikään tavoitteiden mukaisesti kiinnitettävä huomiota korjattavan kiinteistön sijaintiin ja asemaan alueen asuntomarkkinoilla sekä suunnitelmallisen kiinteistönpidon menettelyihin. Aran on kiinnitettävä edelleen huomiota hankkeiden kokonaishankinta-arvoon ja kustannuskehityksen kohtuullisuuteen. Aran myöntämät energia-avustukset toteuttavat osaltaan ilmastotavoitteiden saavuttamista.

Ara myöntää korjausavustuksia jälkiasennushissien rakentamiseen ja muiden liikkumisesteiden poistamiseen sekä iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden asuntojen korjaamiseen. Lisäksi vuoden 2020 alusta lähtien korjausavustuksia on myönnetty sisäilmaongelmaisten asuntojen kuntotutkimuksiin ja perusparannusten suunnittelukustannuksiin. Vuoden 2023 aikana on panostettu tiedottamiseen mahdollisille hakijoille. Määrärahojen käytöstä on raportoitu säännöllisesti ympäristöministeriölle. Lainoitus- ja avustustoiminnan kokonaiskustannukset kasvoivat, mutta keskimääräinen päätösten kustannus laski huomattavasti. Kokonaiskustannuksissa on mukana prosessien kehittämiseen ja sähköistämiseen käytettyä työaikaa. Viraston tekemien päätösten määrä on ollut suuri.

Kysyntä eri avustuskohdeissa vaihtelee, mutta määrärahan ja jatkuvan haun puitteissa avustuksia on suunnattu joustavasti kysynnän mukaisesti. Aiemman enimmäkseen yhteisöjen ja kuntien muodostaman hakuprofiilin sijaan on hakijoina nyt myös yksityishenkilöt, ikääntyneet ja vammaiset henkilöt. Tämä muutos on lisännyt tarvetta neuvonnalle ja ohjeistukselle. Viraston tekemiin päätöksiin käytettävä työaika vaihtelee tapauskohtaisesti. Osa päätöksistä syntyy selvästi vähemmällä työmäärällä, mutta osa päätöksistä vaatii laajaa valmistelua ja tarvittava työpanos on suuri.

Erityisesti korjausavustusten hakijakunnassa on paljon neuvontaa ja ohjeistusta tarvitsevia ikääntyneitä ja vammaisia henkilöitä. Myös hakemukset tulevat heiltä usein paperisena, mikä nostaa päätöksentekoon tarvittavaa työaikaa. Ara on tehnyt järjestöyhteistyötä erityisesti iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden asuntojen korjausavustuksien käytön edistämiseen. Iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden asuntojen korjausavustuksia koskevan palvelulupauksen mukainen 14 vuorokauden käsittelyaika on alkuvuoden ruuhkan jälkeen onnistuttu keskimäärin toteuttamaan.

Asumisoikeustalojen korjauslainoituksessa on kiinnitettävä erityistä huomiota kustannusten pysymiseen kohtuullisina ja elinkaarikustannuksiin ns. viihtyvyysremonttien osalta, jotta kohteiden rakenteelliset korjaukset voidaan tehdä ajallaan. Samoin on kiinnitettävä huomiota siihen, että asukkaita kuullaan korjausprosessissa asumisoikeusasunnoista annetun lain mukaisesti ottaen huomioon asukkaiden suhtautumisen korjaamiseen ja sen, että asumisoikeusasunnoissa asumisoikeuden haltijalla on oikeus itse tehdä muutostöitä asunnossa.

Asumisneuvonnan tuesta kunnille vuosina 2023-2027 annetun lain toimeenpano käynnistyi. Avustuksilla tuettiin kunnissa asumisneuvonnan aloituksia ja laajentamisia kaikkiin asukasryhmiin. Avustusten käyttöä seurataan kunnilta kerättävällä tiedolla, ja lisäksi on laadittu selvitys Asumisneuvonta Suomessa 2023. Näiden perusteella asumisneuvonta toimii tavoitteen mukaisesti ennalta ehkäisevästi. Myös koulutuksen, ohjeistuksen ja yhteistyön kehittämisen muodossa toteutettava tuki kunnille on edistänyt tavoitteeseen pääsyä. Lain toimeenpanon yhteydessä on kehitetty hyödylliseksi havaittuja toimintatapoja.

Erityisryhmien investointiavustus tukee edelleen laitoshoidon vähentämistä sekä ikääntyneiden että kehitysvammaisten henkilöiden osalta sekä yhteisöllisen asumisen ja muun ns. välimuotoisten asumisratkaisujen kehittämistä tavallisen asuntokannan ja ympärivuorokautisen palveluasumisen väliin. On erittäin tärkeää, että Ara-tuetut ratkaisut ovat monimuotoisia vastaten pitkäaikaiseen asumisen tarpeeseen näiden väestöryhmien kohdalla. Avustuksen määrän mitoituksessa keskeisenä tavoitteena on ollut asumiskustannusten pysyminen kohtuullisena. Ympäristöministeriö korostaa edelleen tuettavien

hankkeiden taloudellista toimivuutta, tarvearviointia ja laatua. Kohteella on oltava riittävästi käyttöä myös pitkällä aikavälillä ja kunnassa jo olevan asuntokannan hyödyntäminen tulee ottaa huomioon erityisryhmien asumisen toteuttamisessa. Kunnan ja hyvinvointialueen todellinen tarve kohderyhmän osalta tulee olla avustuspäätöksen perusteena ottaen huomioon myös suunniteltujen vapaarahoitteisten kohteiden rakentaminen. Ympäristöministeriö painottaa erityisryhmien asumisen integroitumista tavalliseen asumiseen ja asuinalueille sekä asumistarpeita hyvin vastaavien ratkaisujen toteuttamista.

Aran verkkoasioinnin ohjauksen ja valvonnan palvelukokonaisuus on ollut asiakaskäytössä viiden vuoden verran. Tietojärjestelmän kehittämisessä on huomioitu vuokrien valvonnan lisäksi myös asumisoikeusyhteisöjen ja yleishyödylliseksi nimettyjen yhteisöjen ohjauksen ja valvonnan asettamat vaatimukset. Tietojärjestelmää kehitetään ja laajennetaan edelleen käyttökokemusten ja asiakaspalautteen perusteella. Tulostavoitteita edistettiin yhteisöjen ohjauksella ja kouluttamisella. Asiointipalvelun käytettävyydestä on edelleen huolehdittava avustusten saavutettavuuden edistämiseksi.

Ara on tulossopimuksen mukaisesti osallistunut aktiivisesti ympäristöministeriön vastuulla olevien asuntopoliittisten toimenpiteiden toimeenpanoon. Ara kohdensi kunnallistekniikan avustukset niihin liittyvien tavoitteiden mukaisesti. Ara on osallistunut suurimpia kaupunkiseutuja koskevien MAL-sopimusten valmisteluun, sopimusten toteuttamiseen ja on mukana niiden seurannassa sekä edistänyt tukia myöntäessään sopimusten tavoitteiden toteutumista.

Aralla on ollut merkittävä tehtävä asumisoikeuslain toimeenpanossa, järjestysnumerorekisterin edellyttämän tietojärjestelmän rakentamisessa ja käyttöönotossa, uusien menettelyjen edellyttämän ohjeistuksen laatimisessa ja uuden lain mukaisten valvontaprosessien valmistelussa ja käyttöönotossa. Järjestysnumerorekisteri otettiin käyttöön 1.9.2023. Järjestysnumerorekisterin käyttöönotto sujui onnistuneesti alkuruuhkan jälkeen, ja rekisterin kautta saadaan jatkossa tärkeää tietoa asumisoikeusjärjestelmästä seurantaa ja kehittämistä varten.

Ohjausta ja valvontaa toteutettiin vuosisuunnitelman mukaisesti ja siitä raportoidaan ympäristöministeriölle. Ympäristöministeriö korostaa, että tuloksellista ohjausta ja valvontaa suunniteltaessa on huolehdittava, että valvonta on riittävää ja kohdistuu toiminnan kannalta olennaisiin ja kriittisiin kohteisiin sekä lisäksi ottaen huomioon avustusmuotojen ja määrärahojen määrän vaihtelun. Riittävällä ohjauksella ja valvonnalla on ollut mahdollista varmistaa määrärahojen käyttöä säännöksissä edellytettyyn tarkoitukseen. Ohjauksessa ja valvonnassa on tärkeää jatkaa ennalta ehkäisevää ja ohjaavaa toimintaa, hyödyntää käytössä olevaa tietojärjestelmää ja kehittää sitä edelleen valvonnan tehostamiseksi sekä tehdä riittävästi tarkastuksia erityisesti kohteisiin, joissa on tunnistettuja riskejä ja myös reagoida mahdollisesti havaittaviin epäkohtiin niiden korjaamiseksi.

Asunto- ja lainakannan riskien hallinnassa Ara teki tiivistä yhteistyötä Valtiokonttorin kanssa ajankohtaisista asioista. Aran ja Valtiokonttorin riskienhallinnan yhteistyöryhmä jatkoi toimintaansa. Ympäristöministeriö pitää Aran ja Valtiokonttorin keskinäistä yhteistyötä valtion asunto- ja lainakannan riskienhallinnassa ja ennakoinnissa edelleen tärkeänä. Ympäristöministeriö korostaa erityisesti ennakollisen riskienhallinnan merkitystä. Ympäristöministeriö kannattaa erilaisten ohjaustilanteiden sekä tilaisuuksien järjestämisen jatkamista tarkoitukseen soveltuvalla tavalla myös saavutettavuuden parantamiseksi. Organisaatioiden välinen tiivis yhteistyö edistää yhteisten tavoitteiden saavuttamista.

Ara on toiminut energiatodistuksia ja niiden laatijoita valvovana viranomaisena 1.6.2013 lähtien. Energiatodistustietojärjestelmässä oli yli 250 000 voimassa olevaa todistusta ja yli 1 200 laatijan tiedot. Energiatodistusten käyttöön ja oikeellisuuteen liittyviä tarkastuksia tai kevyempiä katselmointeja on tehty runsaasti. Energiatodistusjärjestelmässä olevien tietojen siirron mahdollistava rajapinta oli käytössä ja Ara hyväksyi sen käytön mahdollistavia tietolupia. Ympäristöministeriö pitää hyvänä Aran toimia energiatodistusten valvonnassa, sekä käytönvalvontaan että todistusten oikeellisuuteen liittyen. Ympäristöministeriö pitää myös hyvänä Aran toimia tietojärjestelmän lisäkehittämiseksi, jotta mahdollistetaan energiatodistustietojen laaja hyödyntäminen. Valvonnalle ja tietojärjestelmän edelleen kehittämiselle on oltava riittävät resurssit.

Vuonna 2023 Aralla oli käytössään Valtion asuntorahaston varoista kehittämisraha. Tulostavoitteena oli suunnata kehittämisraha ympäristöministeriön vahvistaman käyttösuunnitelman mukaisesti. Lisäksi tuli edistää ja seurata kehittämistulosten vaikuttavuutta. Kehittämishankkeista kootaan tietoa mm. Aran hankepankkiin. Yhteistyö Suomen ympäristökeskuksen kanssa jatkui. Ympäristöministeriö pitää edelleen tärkeänä kehittämishankkeiden tulosten viemistä osaksi Aran ydintoiminnan kehittämistä. Muutoksista vuotuisen kehittämisrahan käyttösuunnitelmaan mm. peruuntuneita korvaavien hankkeiden osalta tulee ennakoivasti ilmoittaa ympäristöministeriölle.

Arassa on tehty kattavaa työtä henkilöstön hyvinvoinnin ja osaamisen ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi. Aran henkilöstöstrategia korostaa henkilöstön valmiuksia ja osallistumista. Näiden ylläpitämisestä on edelleen huolehdittava erityisesti organisaation muutostilanteissa ja työkuormituksen vaihteluissa organisaation toiminnan tukena.

2 Ovatko käytetyt tuloksellisuuden raportoinnin perusteet ohjauksen ja tulosvastuun kannalta asianmukaisia sekä ministeriön kanta kehittämistarpeista

Toimintakertomus on sisällöltään ja selkeydeltään laadittu riittävässä laajuudessa. Kertomus sisältää kattavasti tietoa viraston toiminnasta vuodelta 2023. Johdon katsauksessa on käsitelty Aran keskeisimpiä tuloksia ja siitä saa hyvän yleiskuvan tärkeimmistä tehtäväkokonaisuuksista. Myös toimintaympäristöä koskeva analyysi on kattava.

Rakenteeltaan toimintakertomus on laadittu Valtiokonttorin ohjeiden mukaisesti ja sisältää niin vaikuttavuutta, toiminnallista tehokkuutta kuin tuotoksia ja laadunhallintaa sekä henkisten voimavarojen hallintaa koskevat osuudet. Kertomuksessa on käsitelty lyhyesti keskeiset tulostavoitteet ja hankkeet. Tilintarkastajien vuosiyhteenvedon mukaisesti talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu.

3 Mihin toimenpiteisiin Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen on tarpeen ryhtyä tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Aran ydintehtävän suorittamiseksi tulee edelleen olla kaikkien tukien osalta niiden tehokas toimeenpano. Määrärahoihin liittyvä ohjaus ja viestintä ovat osa toiminnan kehittämistä, kuten myös sähköisten asiointijärjestelmien ja asiointin palvelukyvystä huolehtiminen (mm. uusien asiointijärjestelmien käytöstä yhteydessä annettava opastus ja koulutus henkilöstölle sekä asiakkaille).

Valtion tukeman asuntotuotannon keskeisiä tavoitteita on edistää kohtuuhintaisen asumisen toteutumista asuntomarkkinoilla sekä varmistaa valtion tuen ohjautuminen asukkailla. Ympäristöministeriö toteaa, että näiden tavoitteiden toteutuminen on mahdollista varmistaa tehokkaalla Aran suorittamalla valvonnalla ja ohjeistuksella. Aran on perusteltua kiinnittää huomiota hankkeiden kokonaishankinta-arvoon ja kustannuskehityksen kohtuullisuuteen. Valvonnassa on tärkeää jatkaa ennalta ehkäisevää ja ohjaavaa toimintaa sekä tehdä riittävästi tarkastuksia. Aran tulee valvonnassaan kiinnittää huomiota asumisen kohtuuhintaisuuteen pitkällä aikavälillä, riskienhallintaan ja varautumiseen, jotta asuntoyhteisöjen talous on kestäväällä pohjalla vaihtelevissa talous- ja markkinatilanteissa.

Lainoituksen alueellisessa kohdentamisessa ympäristöministeriö painottaa edelleen sen tärkeyttä, että Ara jatkossakin kiinnittää riittävästi huomiota uustuotannon ja perusparannuslainoituksen kohdentamiseen erityisesti tavallisten asuntohankkeiden osalta vain sellaisille kasvukeskusalueille, joilla on kohtuuhintaisen asuntojen tarvetta. Tässä ottaen huomioon alueen tuleva väestökehitys ja vallitseva asuntomarkkinatilanne, joilla ei ole pysyvästi tyhjillään olevia valtion lainoittamia tai korkotukemia asuntoja ja joilla asuntojen tarve ja käyttö on pitkäaikaista.

Joustavuuden varmistamiseksi Aran valmiutta nopeiden suhdannemuutosten ennakointiin on tärkeä ylläpitää. Asuntomarkkinoiden, asuntojen kokonaistarpeen sekä Ara-asuntojen tarpeen kehitystä (erityisesti MAL-sopimusalueilla) on tärkeä seurata ja ennakoida sekä lyhyellä että pidemmällä aikavälillä, jotta muutoksiin kyetään reagoimaan nopeasti ja toimenpiteet osataan painottaa oikein myös pidemmän aikavälin näkökulmasta. Yhden ja kahden hengen talouksien asuntojen tukipäätösten arvioinnin osalta tulee kiinnittää huomiota asuntojen todennettavaan käytettävyyteen ja asuttavuuteen.

Aran tulee edelleen jatkaa korjausavustusten käytön ja hissirakentamisen edistämistä ja tarkoituksenmukaista kohdentamista osana Kansallisen ikä- ohjelman asumisen osuuden toteutusta vuosina 2023-2027. Tässä viestinnän keinot sekä yhteistyö alan toimijoiden kanssa on keskeistä. Ara sopeuttaa korjausavustusten ja asumisneuvonnan avustustoimintaa talousarvion mukaisesti. Vähenevät avustukset on kohdennettava mahdollisimman vaikuttavalla tavalla.

Ara osallistuu ympäristöministeriön vastuulla olevien asuntopoliittisten toimenpiteiden toimeenpanoon ja hankkeiden valmisteluun. Kehittämistoiminnan painopistealueita ovat Aran ydintoimintojen kehittäminen ja asumisen kohtuuhintaisuuden ja sen tietopohjan varmistamiseen liittyvät selvitystarpeet sekä asiointi- ja käsittelyjärjestelmien teknisen ja semanttisen yhteentoimivuuden varmistaminen ja testaaminen.

Ara on vienyt eteenpäin Valtiontalouden tarkastusviraston (VTV) tarkastuksessa *”Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA asuntopoliitiikan toimeenpanijana”* (2023) esittämiä ehdotuksia virastossa päätösvaltansa puitteissa. Keskeisiä ovat edelleen mm. vuokrien ja käyttövastikkeiden valvonta sekä valvonnan resurssien turvaaminen ja tarkastushavaintojen systemaattinen seuranta.

Ara on kehittänyt kattavasti ja ottanut käyttöön asiointiin sähköisiä järjestelmiä. Viraston tavoitteena on palveluiden digitalisointi sekä tätä kautta tapahtuva toiminnan tehostaminen ja palvelun parantaminen. Tässä korostuu myös käyttöön annettava opastus ja koulutus henkilöstölle ja asiakkaille. Ympäristöministeriö pitää tärkeänä, että näiden asiointijärjestelmien ja asiointin palvelukyvystä huolehditaan ydintehtävien suorittamiseksi. Ympäristöministeriö katsoo, että Aran tulee kiinnittää huomiota sähköisten asiointijärjestelmien kehittämiseen ja toimivuuden varmistamiseen, asiakasneuvontaan sekä viestintään avustusten kohderyhmille.

Asiointijärjestelmien täysimääräiseen käyttöön siirryttäessä on huolehdittava varmuudesta ajantasaisen tiedon saamiseen Aran tukien ja rahoituksen myöntämiseen liittyvistä määristä ja tunnusluvuista ohjaamisen ja vaikuttavuuden todentamiseksi. Lisäksi järjestelmien ja käsittelyprosesseihin liittyvä tietoturvan ja tietosuojan merkitys korostuu. Tulos- ja tilannekuvaraportoinnin sekä niiden laadun kehittäminen –hanketta on tarkoituksenmukaista jatkaa. Osana Ara-kantaa koskevia tietovirtojen hyödyntämistä Rakennetun ympäristön tietojärjestelmän toimeenpanoon osallistuminen on Aran hallinnoimien rakennustietojen (nk. ARA-kiinteistökanta ja energiatodistusrekisteri) osalta tärkeää.

Ara on toiminut energiatodistuksia ja niiden laatijoita valvovana viranomaisena. Ympäristöministeriö pitää hyvänä, että Ara kehittää energiatodistusten valvonnan prosesseja, tehostaa seuraamusmenettelyjä ja edelleen tekee valvontaan ja raportointiin liittyviä kehittämistoimenpiteitä. Uuden tietojärjestelmän käyttöönoton ja tietojärjestelmälle tehdyn kehitystyön myötä voidaan edelleen tehostaa ja automatisoida todistusten oikeellisuuden valvontaa ja todistustietojen hyödyntämistä. Edelleen tulee varmistaa resurssien riittävyys energiatodistusten käytön valvontaan, raportointiin ja tietopalvelutehtäviin.

Ympäristöministeriö toteaa, että toimintaansa ja toimintaprosessejaan kehittäessään ja niistä raportoidessaan Aran tulee edelleen ottaa huomioon riskien hallinnan ja ennakoinnin näkökulma sekä mitoittaa sisäisen tarkastuksen ja valvonnan resurssit toimintaan nähden riittäviksi ja kohdentaa tarkastukset toiminnan kannalta kriittisiin prosesseihin. Viraston on tärkeää priorisoida ensisijaisesti keskityttävät tehtävät sekä kehittää prosesseja ja hyödyntää soveltuvalla ja luotettavalla tavalla automaatiota. Vastaavasti henkilöstön joustava käyttö eri tehtävissä ja osaaminen ovat huomionarvoisia.

Vuoden 2023 lopussa päättyi useiden määräaikaisten avustusten myöntäminen. Viraston henkilöstön määrä väheni merkittävästi huomattavasti vuoden 2024 alussa. Tehtävien toteuttamisessa on kiinnitettävä huomiota niiden tehtäväsisällön laajuuden ja monimuotoisuuden mukaiseen henkilöresursointiin. Lisäksi aiempien tehtävien tehtäväsisältö voi muuttua. Vastaavasti EU-rahoitusinstrumenttien menettelytapoihin varautuminen on huomion arvoista nostamalla mm. osaamista ja kyvykkyyttä niiden käyttöön varautumiseksi. Muutokset toimintaympäristössä saattavat vastaisuudessaakin olla nopeita, minkä vuoksi niiden vaikutuksia viraston toimintaan tulee soveltuvasti ennakoida.

4 Mihin toimenpiteisiin ministeriö ryhtyy tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Ympäristöministeriö toimii aktiivisesti asuntopolitiikan toteuttamisessa vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä Aran kanssa sekä pitää Araa ajan tasalla toimintakenttää koskevasta valmistelusta sekä sopii mahdollisimman aikaisin mahdollisista uusista tehtävistä ja toimintatapojen muutoksista.

Ympäristöministeriössä käynnistyi vuonna 2021 kehitystyö, jonka tarkoituksena on kehittää ministeriön tulos- ja konserniohjauksen prosesseja yhteistyössä kunkin ohjattavan viraston kanssa. Konsernistrategia valmistui vuonna 2022 ja tavoite on hallinnonalan strategisempi kokonaisvaltainen ohjaus. Sen toteutusvaihe on meneillään.

Valtion tuottavuusohjelman toimeenpanoa ja sen keskinäisvaikutuksia hallinnonalan eri virastoissa ympäristöministeriö tarkastelee ja suunnittelee yhteistyössä kaikkien ympäristöhallinnon eri toimijoiden kanssa.

VN/15381/2024-YM-1

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: